

KRYMINALISTYCZNA CHARAKTERYSTYKA PRZESTĘPSTWA Z PREMEDITACJĄ PRZY PRZEKROCZENIU GRANIC OBRONY KONIECZNEJ

Aleksandr Hruz
adiunkt w Katedrze
Kryminalistyki i
Medycyny Sądowej
Narodowa Akademia
Spraw Wewnętrznych
(m. Kijów, Ukraina)

W artykule omawia się istotę kryminalistycznej charakterystyki przestępstwa z premedytacją przy przekroczeniu granic obrony koniecznej. W pierwszej kolejności jest rozpatrywana istota kształtowania pojęcia - kryminalistyczna charakterystyka. Analizowane są różne podejścia naukowców do danego zagadnienia. W artykule przedstawia się pojęcie kryminalistycznej charakterystyki morderstwa z premedytacją przy przekroczeniu granic obrony koniecznej, jako system wiadomości (informacji) o kryminalistycznie - znaczących oznakach przestępstwa danego rodzaju, który odtwarza równomierne związki pomiędzy nimi i służby budowaniu i sprawdzeniu wersji śledczych w trakcie śledztwa oraz sprzyja wyjaśnieniu okoliczności przestępstwa karnego. Przedstawia się treść kryminalnej charakterystyki danego przestępstwa oraz jego elementów strukturalnych.

Słowa kluczowe: przestępstwo, kryminalistyczna charakterystyka, morderstwo z premedytacją, obrona konieczna.

THE FORENSIC CHARACTERISTICS OF WILLFUL KILLING IN EXCESS OF THE LIMITS OF NECESSARY DEFENSE

The article is devoted to highlighting the essence of criminological characteristics of murder by exceeding the limits of necessary defense. Initially considered the history of the concept - criminological characteristics, analyzes the views of scientists on the issue. This article formed the definition of criminological characteristics murder in excess of necessary defense systems as the data (information) about forensic and meaningful signs of this type of crime that reflects the relationships between them and serves the construction and inspection of investigative leads in the investigation, assists with yasuvannyu circumstances of the criminal offense. The content of the criminal offense and the characteristics of its structural elements.

Keywords: crime, forensic characteristic, deliberate killing, self-defense.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УМИСНОГО ВБИВСТВА ПРИ ПЕРЕВИЩЕННІ МЕЖ НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ

Стаття присвячена висвітленню сутності криміналістичної характеристики умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони. Спершу розглядається історія виникнення поняття – криміналістична характеристика, аналізуються погляди вчених з даного питання. В статті формується визначення криміналістичної характеристики умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони як системи відомостей (інформації) про криміналістично-значущі ознаки злочину даного виду, яка відтворює закономірні зв'язки між ними і служить побудові та перевірці слідчих версій під час розслідування, сприяє з'ясуванню обставин кримінального правопорушення. Розкривається зміст кримінальної характеристики даного злочину та її структурних елементів.

Ключові слова: злочин, криміналістична характеристика, умисне вбивство, необхідна оборона.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз наукових джерел з проблем методики розслідування вбивств, свідчить, що у сучасній юридичній науці криміналістична характеристика вбивств при перевищенні меж необхідної оборони, розроблена недостатньо, автори зупиняються тільки на окремих її ознаках. Сьогодні відсутні монографічні роботи, які б розкривали методику розслідування даного виду злочину.

При цьому елементний склад криміналістичної характеристики зазначеної категорії злочину повинен відповідати структурі механізму злочинної діяльності, що досліджується. На сьогодні в Україні проблема вбивств, вчинених при перевищенні меж необхідної оборони є досить актуальною. Розслідування і розкриття зазначених злочинів, як свідчать результати емпіричних досліджень, викликає не аби які труднощі.

За 2015 рік було обліковано 34 кримінальні правопорушення за ст. 118 Кримінального кодексу України (далі – КК України), у першому півріччі 2016 року було зареєстровано 19 таких кримінальних правопорушень. Однак, як свідчать дані вивчення слідчої практики, поширеними є ситуації, коли слідчі зіштовхуються із труднощами щодо вірної кваліфікації злочинних дій, за умови вчинення умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони кваліфікують та здійснюють провадження за ч. 2 ст. 121 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого). Для порівняння, 2015 року було обліковано 673 таких кримінальних правопорушень, у першому півріччі 2016 року – 397 [1].

З'ясування криміналістичної характеристики вбивства при перевищенні меж необхідної оборони має певні особливості, що стосуються окремих її елементів та зв'язків між ними. При встановленні одного елемента може бути одержана інформація про ознаки іншого.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Концептуальні засади криміналістичної характеристики злочинів розкриті у працях Р. С. Белкіна, В. А. Журавля, А. В. Іщенка, О. Н. Колесніченка, В. П. Колмакова, В. О. Коновалової, М. В. Салтевського, В. В. Тищенко, С. С. Чернявського, В. Ю. Шепітька.

Питанням розслідування умисних вбивств присвячені дисертаційні дослідження А. О. Антощука, І.В. Борисенка, В. Я. Горбачевського, С. Ф. Здоровка, В. І. Перкіна, О. С. Саїнчина, В. Л. Синчука, А.М. Чорного, А.О. Шульги та інших науковців. Враховуючи існуючі напрацювання, слід підкреслити, що нині відсутні наукові праці, які б розкривали криміналістичну характеристику умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони.

Формулювання мети та завдань статті. Мета полягає у формуванні криміналістичної характеристики умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Криміналістична характеристика є порівняно новою категорією у криміналістиці, її виникнення традиційно відносять до середини 1960-х років, коли її вперше почали виділяти як самостійний елемент у структурі криміналістичної методики розслідування злочинів. Першими у розробці її сутності, ознак і значення в методиці розслідування злочинів є О.Н. Колесніченко [2, с. 10-14] та Л.А. Сергєєв [3, с. 4-5]. Після чого в криміналістичній науці розгорнулась активна наукова діяльність у напрямі дослідження сутності та змісту криміналістичної характеристики окремих видів злочинів. Згодом поняття криміналістичної характеристики злочинів зайняло місце в структурі методики розслідування окремих видів злочинів. Протедоцільність та необхідність існування й розвитку криміналістичної характеристики як криміналістичної категорії піддавалася й непоодинокій науковій критиці.

А.В. Дулов дійшов висновку, що слабкість такої наукової категорії, як криміналістична характеристика злочинів, пояснюється відсутністю загального визначення цього поняття; чіткого розмежування між нею та кримінально-правовим, кримінологічним поняттям злочину вона не відповідає методологічним принципам системного і діяльнісного підходу досліджуваних характеристиках недостатньо, уваги приділяється криміналістичним методам вивчення злочину [4, с. 73]. В своїй роботі А. В. Дулов стверджував, що О.М. Ларін назвав криміналістичну характеристику «підступною арифметикою», й висловив думку про недоцільність її розробки й використання у практиці розслідування [4, с. 166-172]. Але сам він зазначав, що кореляційні залежності між елементами криміналістичної характеристики злочину не заслуговують на увагу та вважав «усе це вірними ознаками пара криміналістики» [4, с. 127]. Р.С Белкін констатував відсутність глибоких досліджень кореляційних зв'язків й залежностей між окремими елементами криміналістичної характеристики злочинів [5, с. 7]. Пізніше знову О. М. Ларін схиляється до радикального рішення про відсутність доцільності існування цієї криміналістичної категорії, проте,

оскільки ще остаточно не переконаний у його правильності, то залишає вибір за читачем [4, с. 739].

Висловлювання Р.С. Белкіна з приводу наукової неспроможності криміналістичної характеристики викликали жваві дискусії серед науковців. Критично поставилися до думки вченого такі криміналісти, як В.П. Бахін, В.А. Журавель, Є. П. Іщенко, М. П. Яблоков та інші. Зазначені та інші фахівці-криміналісти дійшли висновку, що криміналістична характеристика повинна «жити», вона не фантом, але дійсно, важливо, щоб вона не перетворилася на абстрактні знання без конкретики, відірвані від судово-слідчої практики.

На наш погляд, наведені точки зору провідних учених, які негативно висловлювалися щодо доцільності та наявності практичного значення категорії «криміналістичної характеристики злочину» привертають увагу, проте, деякі висловлені міркування є дискусійними, викликають заперечення й потребують теоретичного осмислення.

На сучасному етапі розвитку науки криміналістики існує наступне розуміння криміналістичної характеристики – ідеальна модель типових зв'язків і джерел доказової інформації, які формуються закономірно, що дозволяє прогнозувати оптимальні шляхи і найбільш ефективні засоби розслідування окремих категорій злочинів [6, с. 5].

Доречною на нашу думку з цього приводу є позиція В. А. Журавля, який зазначає, що криміналістична характеристика – це не ілюзія, а реально існуюча й вельми важлива в науково-теоретичному та практичному плані категорія, яка ще повністю не вичерпала свій внутрішній потенціал і тому потребує подальшого розроблення [7, с. 143].

Дослідивши тенденції в розвитку поняття «криміналістична характеристика», О. Н. Колесниченко й В. О. Коновалова запропонували наступне визначення криміналістичної характеристики: «Криміналістичною характеристикою називається система відомостей (інформації) про криміналістично значущі ознаки злочинів даного виду, що відбиває закономірні зв'язки між ними і служить побудові й перевірці слідчих версій у розслідуванні конкретних злочинів» [8, с. 27]. Таке формулювання, як вбачається, відбиває найбільш істотні ознаки розглядуваного поняття.

Названа наукова категорія інтерпретується стосовно різних видів злочинів, відповідно до характеру події злочину. Остання може бути інтерпретована й до методики розслідування умисних вбивств при перевищенні меж необхідної оборони.

У свою чергу В. А. Попов включив до криміналістичної характеристики злочинів: 1) предмет і місце злочинного посягання; 2) способи вчинення та приховування злочину; 3) обстановку й час учинення злочину та сліди, що виникають у результаті його вчинення; 4) наслідки вчиненого злочину; 5) характеристики осіб, які вчиняють ці злочини; 6) обставини, що сприяють вчиненню злочинів. При цьому серед визначених елементів він надає особливе значення предмету злочинного посягання, способу, обстановці, часу й наслідкам [9, с. 30].

Вивчивши теоретичні джерела, можна узагальнити поняття криміналістичної характеристики умисних вбивств при перевищенні меж необхідної оборони – це система відомостей (інформації) про криміналістично-значущі ознаки злочину даного виду, яка відтворює закономірні зв'язки між ними і служить побудові та перевірці слідчих версій під час розслідування, сприяє з'ясуванню обставин кримінального правопорушення.

Криміналістична характеристика умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони має певні особливості, що стосуються її елементів та зв'язків між ними. При встановленні одного елемента може бути одержана інформація про ознаки іншого.

До основних елементів даного виду злочину відносять:

–спосіб вчинення –складає собою систему навмисних дій, спрямованих на позбавлення особи життя. При цьому на психологічному рівні особа усвідомлює протиправність свого вчинку, але зважаючи передумови даного злочину (процес оборони, затримання злочинця), наполягає на завершенню своїх дій та настання небезпечних наслідків.

Дослідженням цієї проблеми займався В. Ю. Шепітько, який вважає, що спосіб злочину являє собою збірне поняття. Його структура охоплює: способи готування до злочинного діяння, способи його вчинення і способи приховування (маскування). Спосіб злочину не завжди має повну структуру. Існують злочини, які можуть вчинятися без попередньої підготовки або не мають на меті наступне приховування події чи слідів [10, с. 275].

Характеризуючи спосіб вчинення умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони, підкреслимо такі його основні ознаки:

– вчинення злочину виражається у діях, що є усвідомленими та цілеспрямованими щодо позбавлення життя іншої особи. Такі дії в кожному конкретному випадку характеризуються знаряддями, засобами, умовами місця, часу та слідами вчинення злочину;

– у структурі способу вчинення умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони у ряді випадків виділяється приховування. Це діяльність або елемент злочинної діяльності, що становить собою систему об'єктивних і суб'єктивних чинників дійсності, що формуються на всіх стадіях вчинення злочину, реалізація якої спрямована на знищення, зміну слідів злочину і злочинця, з метою перешкодження розслідуванню.

Вивчивши емпіричні дослідження можна виділити певну тенденцію у вчиненні даного виду злочину, а саме те що у 87 % злочин вчиняється за допомогою підручних засобів (кухонний ніж, каміння, металевий прут), а лише у 13 % для вчинення умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони застосовується фізична сила (нанесення тілесних ушкоджень ногами або руками).

– спосіб приховування – це діяльність або елемент злочинної діяльності, що становить собою систему об'єктивних і суб'єктивних чинників дійсності, що формуються на всіх стадіях вчинення злочину, реалізація якої спрямована на знищення, зміну слідів злочину і злочинця, з метою перешкодження розслідуванню. У структурі способу вчинення умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони у ряді випадків виділяється приховування. Це діяльність або елемент злочинної діяльності, що становить собою систему об'єктивних і суб'єктивних чинників дійсності, що формуються на всіх стадіях вчинення злочину, реалізація якої спрямована на знищення, зміну слідів злочину і злочинця, з метою перешкодження розслідуванню

– стадія готування до вчинення злочину – як правило, при вчиненні умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони, не зустрічається. Це пов'язано з тим, що дана категорія злочинів вчиняється спонтанно, а процес готування повинен включати умисні дії, спрямовані на вчинення закінченого злочину, в даному випадку – настання смерті потерпілого.

– місце вчинення злочину – як свідчать емпіричні дослідження вбивство при перевищенні меж необхідної оборони в 71,4 % випадків, це побутові злочини, що вчиняються на ґрунті раптово виниклих не приязних відносин, та можуть відбуватися в житлових приміщеннях. У 28,6 % даній категорії злочину притаманні обставини відбиття нападу на особу злочинця з метою заволодіння його майном (вчинення потерпілою особою грабежу або розбою відносно підозрюваної особи), такими місцями можуть бути малонаселені ділянки місцевості, яким притаманне погане освітлення.

– час вчинення злочину – раніше зазначалося два випадки найбільш притаманних при вчиненні даного виду злочину, тому час вчинення найбільш розповсюдженим є вечірній та нічний. Це пов'язано з темною порою доби (що притаманне для вчинення грабежів)

– знаряддя злочину – виступають ті предмети, використовуючи які особа вчиняє фізичний вплив на матеріальні об'єкти (транспортні засоби, вогнепальна і холодна зброя, технічне устаткування). Засобами вчинення злочину називаються ті предмети, речі, за допомогою яких злочин було вчинено, які використовувались для полегшення вчинення злочину, але безпосереднього фізичного впливу не заподіювали

Найбільш розповсюджені знаряддя вчинення умисних вбивств при перевищенні меж необхідної оборони характеризуються нанесенням тілесних ушкоджень колючо-ріжучими предметами, застосуванням зброї, використанням тварин, підручних предметів, небезпечних для життя людини. Аналізуючи кримінальні провадження внесених до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ознаками злочину передбаченого ст. 118 КК України, ми можемо стверджувати, що знаряддями даного злочину у 58,3% є колючо-ріжучі предмети, 26,7% будь-які тупі предмети, 12% злочинів не мають знаряддя, та 3% це зброя (вогнепальна, мисливська).

– особа потерпілого – при розслідуванні умисних вбивств при перевищенні меж необхідної оборони, необхідно пам'ятати про деякі особливості даного злочину, і те, що на перший погляд злочин виглядає як умисне вбивство, але при вивченні особи потерпілого та обставин, що трапились, дає змогу правильно кваліфікувати злочинні діяння.

Вирішення питання, хто є потерпілим вчиненого вбивства, дуже важливо оскільки в більшості випадків встановлення особи потерпілого є відправним пунктом для розслідування. У випадку, якщо відома особа загиблого, є можливість виявити його зв'язки, близьких йому осіб, друзів, недругів, обставини його життя, що передували вбивству, і відповідно до цього висунути основні версії розслідування.

При розслідуванні умисних вбивств при перевищенні меж необхідної оборони, залежно від способу позбавлення життя необхідно встановлювати такі факти, як фізичний і психічний стан особи потерпілого, матеріальне становище, сфера діяльності. Це пов'язано з тим, що особа потерпілого здійснила напад на особу яка позбавила її життя.

– особа злочинця – морально-психологічні властивості особи злочинця знаходяться в діалектичній єдності з її соціальними властивостями і проявами. Специфічні риси, що її характеризують, знаходять свій прояв насамперед у поведінці, яка передуює вчиненню злочину. У досліджуваній категорії злочинів це сукупність соціально значимих властивостей, ознак, зв'язків і відносин, які характеризують людину, винну в порушенні кримінального закону, в поєднанні з іншими (неособистими) умовами і обставинами, що впливають на її злочинну поведінку.

Особа злочинця, як і будь-якої іншої людини, характеризується безліччю всіляких ознак. Це соціальні зв'язки (політичні, трудові, побутові, сімейні тощо); морально-політичні якості (світогляд, спрямованість, переконання, інтереси), психологічні властивості й особливості (інтелект, вольові якості, емоційні особливості, темперамент), демографічні і фізичні дані (стать, вік, стан здоров'я; біографія, життєвий досвід, освіта, заслуги і провини перед суспільством та ін.).

Саме ж поняття "особа злочинця" І. М. Даньшин рекомендує визначати як сукупність істотних і стійких соціальних ознак і соціально зумовлених біопсихологічних особливостей індивіда, які, об'єктивно реалізуючись у вчиненому конкретному злочині (злочинах) під вирішальним впливом негативних обставин зовнішнього середовища, додають учиненому діянню характер суспільної небезпеки, а винній особі (даному індивіду) властивості суспільної небезпеки у зв'язку, з чим вона й залучається до відповідальності, передбаченої кримінальним законом [11, с. 117-126].

Розробляючи методи вивчення особи злочинця, вчені не обмежуються кримінально-правовими чи соціологічними дослідженнями, тут враховуються також психологічні, педагогічні та інші знання, які допомагають визначити мотиви і мету вчинення злочину, а також засоби впливу на особу злочинця. В діяльності правоохоронних органів враховуються кримінально-правові, кримінально-процесуальні й пенітенціарні характеристики особи злочинця.

Таким чином, вчені зазначають такі угруповання елементів структури особистості злочинця:

1. Соціально-демографічні ознаки – стать, вік, соціальне, сімейне та посадове становище, професійна приналежність, рівень матеріальної забезпеченості, наявність або відсутність постійного місця проживання та інші.

2. Кримінально-правові ознаки притаманні тільки злочинцям. Це дані про вид вчиненого злочину, його мотивації, формах провини, одноособовому чи груповому характері злочинної діяльності. У цих ознаках відображаються характеристики, властивості злочинності, її окремих видів (груп), а також конкретних злочинів. Тут доречно відзначити лише, що поряд з традиційними ознаками в цій групі останнім часом стали виділятися деякі нові риси особистості злочинця, приміром, що вказують на його приналежність до угруповань "злочинців в законі", лідерам і активним учасникам злочинних співтовариств, до числа професійно діючих злочинців та інші.

3. Моральні властивості і психологічні особливості. Цей елемент структури особистості злочинця охоплює суб'єктивний світ злочинців. Не випадково дана група ознак нерідко підрозділяється на підвиди, зокрема виділяється потребностно-мотиваційна сфера (потреби і потяги, інтереси, мотиви), ціннісно-нормативні характеристики свідомості (погляди, переконання, ціннісні орієнтації). Психологічні особливості аналізуються стосовно до інтелектуальної, емоційної і вольової сфер тощо [12, с. 81].

В умисних вбивствах при перевищенні меж необхідної оборони злочинцем є особа, яка вчиняла дії, які спрямовані на припинення правопорушення, однак в силу фізичних, або

психологічних особливостей мала на меті довести процес до логічного завершення, а саме настання суспільно небезпечних наслідків для особи, яка напала – смерті.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, можна зробити висновок, що криміналістична характеристика умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони узагальненою інформаційною моделлю, що являє собою систематизований опис типових криміналістичних ознак, які мають суттєве значення для встановлення об'єктивності при проведенні досудового розслідування. Знання та вміле використання всіх елементів криміналістичної характеристики даного злочину, таких, як: спосіб вчинення; спосіб приховування; місце вчинення; час вчинення; знаряддя злочину; особа потерпілого; особа злочинця, є необхідною умовою успішного проведення розслідування даної категорії злочинів.

Література:

1. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011>.
2. Колесниченко А. Н. Научні и правові основи расследования отдельных видов преступлений: автореф. дис. на соискание ученой степени докт. юрид. наук : спец. 12.00.09 / А. Н. Колесниченко. – Харків, 1957. – 28с.
3. Сергеев Л. А. Расследование и предупреждение хищений, совершаемых при производстве строительных работ : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Л. А. Сергеев. – М., 1966. – 16с.
4. Дулов А. В. Основы расследования объектов криминалистики / А. В. Дулов // Криминалистика : учеб.пособ. – Мн. : НКФ «Экоперспектива», 1996. – С. 72-74.
5. Белкин Р. С. Понятие, ставшее «криминалистическим пережитком» / Р. С. Белкин / Российское законодательство и юридические науки в современных условиях: состояние, проблемы, перспективы. – Тула : ТГУ, 2000. – С. 1-12
6. Гончаренко В. И. Понятие криминалистической характеристики преступления / В. И. Гончаренко, Г. А. Кушнир, В. Л. Подпалій // Криминалистика и судебная экспертиза. – К., 1986. – Вип. № 33. – С. 3–8.
7. Журавель В. А. Криміналістичні методики : сучасні наукові концепції : монографія / В. А. Журавель. — Х. : Вид. агенція «Апостіль», 2012
8. Колесниченко А.Н., Коновалова В.Е. Криминалистическая характеристика преступлений: Учеб.пособие. – Х.: Юрид. ин-т, 1985. – С. 27.
9. Попов В. А. Раскрытие и расследование экологических преступлений (информационный аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. А. Попов. — М., 2005. — С. 30.
10. Криміналістика : підруч. / кол. авт. : В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / за ред. проф. В. Ю. Шепітька. — 4-те вид., переробл. і допов. — Х., 2008. — 464 с.
11. Даньшин И.Н. К вопросу о понятии личности преступника // Проблемы социалистической законности: Респ. межвед. науч. сб. – 1980. – Вип. 6. – С. 117-126.
12. Криминологія: Підручник / За заг. ред. Л. С. Сміяна, Ю. В. Нікітіна. – К. : Національна академія управління, 2010. – 496

THE FORENSIC CHARACTERISTICS OF WILLFUL KILLING IN EXCESS OF THE LIMITS OF NECESSARY DEFENSE

O. GHRUZD

Formulation of scientific problem and its znachennya. Analiz scientific sources on the technique homicide investigation shows that in modern legal science criminological characteristics of homicides in excess of necessary defense, developed enough, the authors stopped only on some of its features. Today no monographic work that would disclose the method of investigating this type of crime.

This elemental composition of criminological characteristics of this category of crimes should match the structure of the mechanism of criminal activity investigated. Today in Ukraine

the problem of murders committed by exceeding the limits of necessary defense is very relevant. The investigation and the disclosure of these crimes, according to results of empirical research, not to cause difficulties.

Over 2015 were 34 criminal offenses accounted for the art. 118 of the Criminal Code of Ukraine (hereinafter - the Criminal Code of Ukraine) in the first half of 2016 were registered 19 such criminal offenses. However, according to the study investigative practices common are situations where investigators have difficulty on a true criminal act, subject to premeditated murder in excess of necessary defense and conduct proceedings qualify under Part. 2, Art. 121 of the Criminal Code of Ukraine (intentional grievous bodily harm that caused the death of the victim). In comparison, 2015 was accounted 673 of the criminal offenses in the first half of 2016 - 397 [1].

Clarification of criminological characteristics killing in excess of necessary defense has certain characteristics concerning its individual elements and connections between them. In establishing one element can be obtained information about the signs of another.

Analysis of recent research on this problem. Kontseptualni principles of criminological characteristics of crimes revealed in the works of RS Belkin, VA Crane, A. Ishchenko, O. Kolesnichenko, V.P. Kolmakova, V. Konovalova, M.V. Saltevskeho, VV Tishchenko, S. S. Cherniavsky, V. Y. Shepitko.

The issue dedicated to investigating murders dissertation research Antoshchuk A. A., I.V. Borisenko, V. Y. Gorbachevskogo S. F. Zdrovka, V. I. Perkin, A. Sainchyna, V. L. Sinchuk, A. M. Black, A. Shulga and other scientists. Given current developments, it should be emphasized that currently there are no scientific work that would disclose the forensic characterization of murder by exceeding the limits of necessary defense.

Formulating goals and objectives of the article. The aim is to build criminological characteristics murder by exceeding the limits of necessary defense.

The main material and justification of the results of the study. Forensic characterization is a relatively new category in criminology, its origin is traditionally attributed to the mid 1960s, when it first began to devote a separate element in the structure of forensic methods of crime investigation. The first development in its essence, attributes and values in the methods of crime investigation is O. Kolesnichenko [2, c. 10-14] and LA Sergeev [3, c. 4-5]. After which opened in forensic science, active scientific research activities on the nature and content of criminological characteristics of certain types of crimes. Subsequently, the concept of criminological characteristics of crimes has taken place in the structure of certain methods of investigating crimes. However, the feasibility and necessity of the existence and development of criminological characteristics as forensic category and was subjected to numerous scientific criticism.

A. V Dulov concluded that the weakness of such scientific categories as criminological characteristics of crimes due to lack of a common definition of the term; clear distinction between it and the criminal-legal, criminological concepts of crime does not meet the methodological principles of systematic and active approach studied characteristics insufficient attention is paid to methods of forensic study of the crime [4, p. 73]. In its work A. V. Dulov argued that A. M. Larin called forensic characterization "insidious arithmetic," and suggested the unreasonableness of the development and use in practice investigations [4, p. 166-172]. But he noted that the correlation between the elements of criminological characteristics of the offense merit and believed "everything is a sure sign of a couple of criminology" [4, p. 127]. Belkin R. S found no deep research of correlations and relationships between the individual elements of criminological characteristics of crime [5, p. 7]. Later A. Larin again inclined to radical decisions on expediency of lack of forensic categories, but as yet not fully convinced of its correctness, it leaves the choice to the reader [4, p. 739].

R.S. Belkin statement about the failure of scientific criminological characteristics caused lively debate among scientists. Critical to academic opinion criminologists such as VP Bahin, VA Crane, EP Ishchenko, NP Yablokov and others. These and other forensic specialists concluded that criminological characteristics should be "live", it is not a phantom, but really, it is important that it does not become abstract knowledge without specifics, isolated from forensic practice.

In our view, given the perspective of leading scientists who spoke negatively about the feasibility and the practical value category "criminological characteristics of crime" draw attention,

however, expressed some considerations are debatable, causing denial and need to conceptualize.

At the present stage of development of forensic science there is the following understanding of criminological characteristics - ideal model of typical connections and sources of evidence-based information that formed naturally, to predict the best way and the most effective means of investigation of certain categories of crimes [6, p. 5].

It is appropriate in our view in this regard is the position of VA Crane, who said that criminological characteristics - it is not an illusion, but actually existing and very important in scientific and theoretical and practical terms, the category that is not yet fully exhausted its internal capacity and therefore needs further development [7, p. 143].

Examining trends in the development of the concept of "criminological characteristics" O. Kolesnichenko and V. Konovalov suggested the following definition of criminological characteristics "criminological characteristics is a system information (information) about forensic meaningful signs of this type of crime that reflects the relationships and between them is the construction and inspection of investigative leads in the investigation of specific crimes "[8, p. 27]. Such wording is seen as reflecting the most significant features of the proposed concept.

Named scientific category is interpreted for different types of crimes, according to the nature of the crime. The latter can be interpreted and to methods of investigating murders in excess of necessary defense.

In turn, Vladimir Popov included in the criminological characteristics of crimes: 1) the object and location of criminal assault; 2) how to commit and conceal the crime; 3) the situation and to commit a crime and traces resulting from its commission; 4) the impact of the crime; 5) characteristics of individuals who commit these crimes; 6) the circumstances contributing to the commission of crimes. Moreover, among certain elements he attaches particular importance to the subject of a criminal assault, process, environment, and time effects [9, p. 30].

Having studied theoretical sources, we can generalize the concept of criminological characteristics of homicides in excess of necessary defense - a system of data (information) about forensic and meaningful signs of this type of crime that reflects the relationships between them and serves the construction and inspection of investigative leads in the investigation , helps to clarify the circumstances of the criminal offense.

Forensic characterization of murder in excess of necessary defense has certain characteristics concerning its elements and relationships between them. In establishing one element can be obtained information about the signs of another.

The main elements of this type of crime include:

- Way commitment - is a system of deliberate actions to deprive a person of life. Thus the psychological level person realizes the wrongfulness of his act, but because the prerequisites of the crime (the process of defense apprehend the offender), insists on the completion of their actions and the occurrence of dangerous consequences.

The study of the problems involved VY Shepitko, who believes that the way crime is a collective term. Its structure includes: means preparation for a criminal act, how it was committed and methods of concealment (masking). The way crime is not always complete structure. There are crimes that can be committed without preparation or are intended to conceal the following events or traces [10, p. 275].

Describing the way premeditated murder by exceeding the limits of necessary defense, emphasize its main features are:

- The offense is reflected in the actions that are deliberate and purposeful about the killing of another person. Such action in each case characterized by guns, drugs, conditions of space, time, and traces of the crime;

- The structure method of committing murder by exceeding the limits of necessary defense in some cases allocated concealment. This activity or element of criminal activity, which is a system of objective and subjective factors actually generated at all stages of the crime, the implementation of which is aimed at destroying, changing traces of the crime and the offender, to obstruct the investigation.

After examining the empirical research can identify a trend of committing this type of crime, namely the fact that 87% of crimes committed with the help of available tools (kitchen knife, stones, metal rod) and only 13% for premeditated murder by exceeding the limits of necessary defense used physical force (bodily injury legs or hands).

-sposib hiding - an activity or item of criminal activity, which is a system of objective and subjective factors actually generated at all stages of the crime, the implementation of which is aimed at destroying, changing traces of the crime and the offender, to obstruct the investigation. The structure of the method of committing murder by exceeding the limits of necessary defense in some cases allocated concealment. This activity or element of criminal activity, which is a system of objective and subjective factors actually generated at all stages of the crime, the implementation of which is aimed at destroying, changing traces of the crime and the offender, to obstruct the investigation

- The stage of preparation to commit a crime -as usually in the commission of murder by exceeding the limits of necessary defense is not found. This is due to the fact that this category of crimes committed spontaneously, and the cooking process should include deliberate actions to commit the completed offense, in this case - the death of the victim.

-local crime - as evidenced by empirical killing in excess of necessary defense in 71.4% of cases, a household crimes committed on the ground suddenly encountered no friendly relationship, and can be in homes. In 28.6% of this category of crime inherent circumstances repel the attack on the identity of the offender in order to capture his property (the injured person committing robbery or robbery suspect relatively) such sites may be sparsely populated land areas, which are subject to poor lighting.

- Time of the offense instill noted two cases of the most characteristic committing this type of crime, so the time of committing the most common is the evening and night. This is a dark day season (which is inherent to commit robbery)

- Gun crime - those are the things by which a person commits a physical effect on material objects (vehicles, firearms and edged weapons, technical equipment). By means of the offense are those items the way in which the crime was committed, were used to facilitate the crime, but no direct physical impact zapodiyuvaly

The most common instrument of homicides in excess of necessary defense characterized injuries piercing-edged objects, weapons, the use of animals, improvised subjects that are dangerous to human life. Analyzing the criminal proceedings listed in the Unified Register of pre-trial investigation for the crime under Art. 118 of the Criminal Code of Ukraine, we can say that the instruments of the crime of 58.3% is a piercing-cutting items, 26.7% of any blunt objects, 12% of crimes have guns, and 3% of these weapons (firearms, hunting) .

- The person of the victim - when investigating murders in excess of necessary defense, remember some of the features of the crime, and what at first glance looks like a crime of murder, but in studying the identity of the victim and the circumstances that occurred, allows properly qualified criminal acts.

The question who is the victim committed the murder, it is very important because in most cases the identity of the victim is the starting point for an investigation. If the deceased person is known, it is possible to detect its ties close to him people, friends and foes, the circumstances of his life prior to the murder, and accordingly put forward the basic version of the investigation.

In the investigation of homicides in excess of necessary defense, depending on how the deprivation of life to establish such facts as the physical and mental state of the individual victim, financial status, scope of activities. This is because the person is a victim attacked the person is deprived of life.

- -moralno Face criminal-psychological characteristics of offender are in dialectical unity with its social properties and manifestations. Specific features that characterize it, are primarily manifested in behavior that precedes the commission of a crime. In the category of crimes investigated a set of socially significant properties, characteristics, connections and relationships that characterize a person guilty of violating criminal law, in conjunction with other (non-personal) conditions and circumstances affecting its criminal behavior.

The person of the offender, as well as any other person, is characterized by a multitude of various features. This social relations (political, labor, household, family, etc.); moral and political quality (outlook, orientation, beliefs, interests), psychological properties and characteristics (intelligence, volitional qualities, emotional characteristics, temperament), demographic and physical data (gender, age, health, biography, experience, education , merit and guilt to society and so on.).

It is the concept of "individual criminal" IM recommends Danshin defined as a set of significant and persistent signs of social and socio caused biopsyhlohichnyh characteristics of

the individual who committed objectively realized in a particular crime (crimes) under the decisive influence of negative circumstances of the environment, add acts committed character of public danger, and the perpetrator (this individual) properties public danger because of what she is drawn to liability under criminal law [11, p. 117-126].

Developing methods for the study of offender, scientists are not limited to criminal law or sociological studies, it also takes into account the psychological, pedagogical and other knowledge that will help determine the motives and purpose of the crime, as well as means of influencing the offender. In law enforcement accounted criminal, criminal procedure and penal characteristics of the offender.

Thus, the researchers noted the following group structure elements offender:

1. Socio-demographic characteristics -stat, age, social, family and official position, professional affiliation, level of material security, the presence or absence of permanent residence and others.

2. Criminal law features unique to criminals. This data type of the offense and its motivation, forms of guilt, individually or group criminal activity. These signs are displayed properties, property crime and its individual species (groups) as well as specific crimes. It is appropriate to note only that in addition to traditional features of this group recently began to emerge some new features of the offender, for example, indicating its affiliation with gangs "thieves in law", leaders and active participants criminal networks, the number of professionally active criminals and other.

3. The moral characteristics and psychological characteristics. This item covers the structure of offender subjective world of criminals. Not accidentally, this group of signs often divided into subtypes, particularly stands out need-motivational sphere (needs and desires, interests, motives), value-normative consciousness characteristics (attitudes, beliefs, values). Psychological characteristics are analyzed in relation to intellectual, emotional and volitional, etc. [12, p. 81].

In Murder in excess of necessary defense offender is a person who commit actions aimed at stopping offenses, but because of physical or psychological characteristics was intended to bring the process to its logical conclusion, namely of socially dangerous consequences for the person who attacked - death.

The conclusions and recommendations for further doslidzhen.Takym way, we can conclude that criminological characteristics murder in excess of necessary defense is a generalized information model, which is a systematic description of typical forensic features that are essential for the establishment of objectivity during the pre-trial investigation. The knowledge and skillful use of all elements of criminological characteristics of the offense, such as the way the commission; method of concealment; the place of commission; time commitment; gun crime; individual victim; the persons concerned, is a prerequisite for the successful investigation of this category of crime.

REFERENCE:

1. Oficijnyj sajt Generalnoyi prokuratury Ukrayiny. Yedynyj zvit pro kryminalni pravoporushennya [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011>.
2. Kolesnychenko A. N. Nauchnie y pravovie osnovi rassledovanyya otdelnix vydov prestuplenyj: avtoref. dys. na soyskanye uchenoj stepeny dokt. yury`d. nauk : specz. 12.00.09 / A. N. Kolysnychenko. – Xarkiv, 1957. – 28s.
3. Sergeev L. A. Rassledovanye y preduprezhdenye xyshhenyj, sovershaemix pry proyzvodstve stroytelnix rabot :avtoref. dys. na soyskanye uchenoj stepeny` kand. yury`d. nauk : specz. 12.00.09 / L. A. Sergeev. – M., 1966. – 16s.
4. Dulov A. V. Osnovi rassledovany`ya ob`ektov kry`my`naly`sty`ky` / A. V. Dulov // Kry`my`naly`sty`ka : ucheb.posob. – Mn. : NKF «Эkoperspekty`va», 1996. – S. 72-74.
5. Belkyn R. S. Ponyatyie, stavshee «krymynalystycheskym Perezhytkom» / R. S. Belkyn / Rossijskoezakonomodatel`stvo y yurydycheskye nauky v sovremennix uslovy`yax: sostoyany`e, problemi, perspekty`vi. – Tula : TGU, 2000. – S. 1-12
6. Goncharenko V. Y. Ponyatyie krymynalystycheskoj xarakterystyky prestuplenyya / V. Y. Goncharenko, G. A. Kushnyr, V. L. Podpalij // Krymynalystyka y sudebnaya ekspertyza. – K., 1986. – Vip. № 33. – S. 3–8.

7. Zhuravel V. A. Kryminalistychni metodyky: suchasni naukovi koncepciji : monografiya / V. A. Zhuravel. — X. : Vyd. agenciya «Apostil», 2012
8. Kolesnychenko A.N., Konovalova V.E. Krymynalystycheskaya xarakterysty`ka prestuplenyj: Ucheb.posobye. — X.: Yuryd. yn-t, 1985. — S. 27.
9. Popov V. A. Raskrytie y rassledovanye ekologycheskyx prestuplenyj (ynformacyonnij aspekt) : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / V. A. Popov. — M., 2005. — S. 30.
10. Kryminalistyka : pidruch. / kol. avt. : V. Yu. Shepit`ko, V. O. Konovalova, V. A. Zhuravel` ta in. / za red. prof. V. Yu. Shepit`ka. — 4-te vyd., pererobl. i dopov. — X., 2008. — 464 s.
11. Danshyn Y.N. K voprosu o ponyatyy lychnosty prestupnyka // Problemi socyalystycheskoj zakonnosti: Resp. mezhved. nauch. sb. — 1980. — Vip. 6. — S. 117-126.
12. Kryminologiya: Pidruchny`k / Za zag. red. L. S. Smiyana, Yu. V. Nikitina. — K. : Nacional`na akademiya upravlinnya, 2010. — 496